

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-16

Diarienummer N609-0815/23

Handläggare:

Jenny Hagelberg, Oliver Bjerhem

E-post: jenny.hagelberg@grundskola.goteborg.se

Åtgärder för ekonomi i balans

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden godkänner förvaltningens förslag på åtgärder för att uppnå ekonomi i balans.

Grundskolenämnden förklarar följande uppdrag fullgjorda:

1. GSN 2023-04-25 § 84 uppdrag 6, *grundskoleförvaltningen får i uppdrag att återkomma med förslag på kostnadsbesparingar på nivåer över skolenhetsnivå som inte bedöms nödvändiga för att fullgöra stadens lagstadgade uppdrag eller som inte bedöms vara direkt kostnadsbesparande.*
2. GSN 2023-04-25 § 84 uppdrag 7, *grundskoleförvaltningen får i uppdrag att komma med förslag på kostnadsbesparingar genom att pausa de uppföljningar och aktiviteter kring nämndens egna planer och program under 2023 som inte bedöms ha direkt påverkan på stadens lagstadgade uppdrag.*

Sammanfattning

Vid nämndens sammanträde den 25 april 2023 presenterade förvaltningen en negativ årsprognos på -50 mnkr, vilket utgör cirka 0,5 procent av förvaltningens budget. Den negativa prognosen beror framför allt på högre bemanning än budgeterat inom utbildningsområdena. När en ekonomisk uppföljning med negativ avvikelse lagts fram för nämnden har den 30 kalenderdagar på sig att fatta beslut om åtgärder som gör att det budgeterade målet nås innan året är slut.

I ärendet beskrivs förvaltningens ekonomiska läge, prognos, ekonomistyrning och utifrån detta åtgärder som krävs för att anpassa verksamheten efter 2023 års budgetförutsättningar. Därefter beskrivs möjliga konsekvenser som detta kan medföra för verksamhet, medarbetare och styrning och ledning. Förvaltningen bedömer att föreslagna åtgärder kommer att leda till en ekonomi i balans vid årets slut.

Ärendet innehåller även en redovisning av tre uppdrag gällande möjliga kostnadsbesparingar som nämnden gav förvaltningen vid samma nämndmöte den 25 april. Det finns många beröringspunkter mellan uppdragen och därför redovisas dessa uppdrag i ett och samma ärende.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningens bedömning är att föreslagna åtgärder kommer att leda till ekonomi i balans vid årets slut. Förvaltningens bedömning är att åtgärderna på skolområdesnivå är absolut nödvändiga eftersom det ekonomiska läget kommer att vara utmanande kommande år. Om åtgärderna inte genomförs eller inte får förväntad effekt kommer det att krävas kraftigare åtgärder längre fram, vilket riskerar att ha större negativ inverkan på elever och medarbetare. Tidiga effektiva åtgärder kan därmed minska felprioriteringar och negativa konsekvenser för verksamheten.

Om budgettilldelningen inte efterlevs urholkas resursfördelningsmodellens syfte att kompensera för elevernas individuella förutsättningar att nå gymnasiebehörighet, och därmed förutsättningar att skapa förutsättningar för en mer likvärdig skola. Förvaltningen bedömer även att det finns risker att nödvändig ekonomistyrning försvåras framgent om budgettilldelningen inte efterlevs.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Ärendet beskriver bland annat vilka konsekvenser som genomförda åtgärder kan få ur ett elev- och medarbetarperspektiv men också hur en väl tillämpad ekonomistyrning kan ha positiva effekter för att skapa en hållbar verksamhet på sikt.

Ekonomi i balans över tid bidrar till goda planeringsförutsättningar, kontinuitet, stabilitet och därmed förutsättningar för bättre elevresultat och god arbetsmiljö för elever och medarbetare. Kraftiga inbromsningar för att säkra ekonomi i balans kan å andra sidan ha en negativ inverkan på samma faktorer. När skolenheterna behöver vidta åtgärder för ekonomi i balans sker inbromsning som regel under ingången till höstterminen när eleverna samtidigt står inför övergångar inom och mellan skolor och skolformer. En tydlig ekonomistyrning och konsekvent tillämpad resursfördelningsmodell kan därmed bidra till den sociala dimensionen och skolans kompensatoriska uppdrag på lång sikt. Bedömningen är därför att åtgärder för att anpassa organisationen efter budget bör ske så tidigt som möjligt, för att minska eventuell negativa effekter inom den sociala dimensionen.

I resursfördelningsmodellen finns en viktning baserad på socioekonomiska faktorer som syftar till att bidra till ökad likvärdighet. Om ekonomistyrningen frångår modellen kan detta på sikt få negativa konsekvenser både gällande resursfördelning till skolor med stora utmaningar och bidra till splittrad styrning inom skolområden som är särskilt beroende av ökad kontinuitet för att klara sitt uppdrag.

Utifrån analys av skolområdenas åtgärdsplaner för ekonomi i balans kan förvaltningen se risker för negativa konsekvenser under pågående åtgärdsarbete, bland annat gällande elevstöd för elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd.

Samverkan

Information och dialog om skolenheternas åtgärdsplaner har genomförts i utbildningsområdenas lokala samverkansgrupper. Förvaltningsövergripande beskrivning

av åtgärder för ekonomi i balans och dess övergripande konsekvenser har samverkats i FSG den 15 maj och föregåtts av dialog i utskottet för organisation och budget den 8 maj.

Skolenheternas konkreta åtgärder för ekonomi i balans, som innebär viktigare förändringar av medarbetarnas förutsättningar, samverkas enligt ordinarie process och forum (SSG eller LSG beroende av om det enbart berör lärare och lärares arbetsmiljö eller inte). Det vill säga att risk- och konsekvensanalys ur arbetsmiljöperspektivet beskrivs och förändringen samverkas av ansvarig rektor.

Ärendet

Grundskolenämnden ska fatta beslut om att godkänna förvaltningens förslag på åtgärder för att uppnå ekonomi i balans. Nämnden ska även ta ställning till förvaltningens redogörelse av två uppdrag som handlar om förslag till möjliga kostnadsbesparingar på central förvaltningsnivå.

Beskrivning av ärendet

Ärendet inleds med en beskrivning av ekonomiska förutsättningar, nämndens och förvaltningens ekonomistyrning, bemanningsutveckling och prognos för 2023. Därefter beskrivs förvaltningens förslag på åtgärder för ekonomi i balans och vilka konsekvenser som detta kan medföra för verksamhet, elever och medarbetare. Sist i ärendet redogör förvaltningen för möjliga besparingar och konsekvenser utifrån uppdrag om anställningsstopp samt möjlighet till kostnadsbesparingar på central nivå. Avslutningsvis gör förvaltningen en samlad bedömning utifrån styrning och ledning.

Ekonomiska förutsättningar

Budgetarbetet har sedan förvaltningens start haft en tydlig inriktning från nämnd och förvaltningsledning att prioritera medel till rektor genom att höja elevpengen. För att realisera inriktningen har förvaltningen aktivt arbetat med att effektivisera centralt finansierad verksamhet. Effektiviseringarna som har genomförts har möjliggjort att elevpeng kunnat höjas med 21,5 procent för perioden 2019-2023. Elevpengsökningen bör sättas i relation till Sveriges kommuner och regioners prisindex för kommunal verksamhet som under samma period ökat med 17,6 procent. En högre elevpengsökning än prisindex innebär att rektor fått ett utrymme att genomföra kvalitetsökningar i sin verksamhet. Centrala avdelningar har under samma period indexerats upp med 11,7 procent, vilket har inneburit en effektivisering till följd av lägre tilldelad budget än pris- och löneökningar.

Budget 2023 fördelades enligt bild nedan.

Budget 2023

I budget 2023 uppgår kostnaden för centrala avdelningar, förvaltningsledning och nämnd till 2,2 procent av den totala budgeten. Denna andel kan sättas i relation till den administrativa schablon som betalas ut till fristående skolor, 3 procent.

Den främsta prioriteringen i 2023 års budget har varit att i så stor utsträckning som möjligt bibehålla de ekonomiska förutsättningarna som skolområdena haft under 2022 för att kunna möta såväl höjda sociala avgifter som och löneökningar. Enligt den beslutade budgeten för 2023 kommer genomsnittlig elevpeng för kommunala skolor samt grundsärskola att öka med 5,2 procent. För att möjliggöra denna ökning har budget för ett antal förvaltningsgemensamma budgetar inte räknats upp alls, vilket innebär en effektivisering som kommer att medföra konsekvenser för alla verksamheter.

Budget 2023 har dock medfört utmaningar för både skolenheter och övrig verksamhet. Under de senaste två åren har förvaltningen mottagit ett antal större tillfälliga statsbidrag. Med anledning av pandemin har stora stöd betalats ut under 2021-2022. Ytterligare tillfälligt stöd i form av skolmiljarden har även mottagits under 2022. Sammantaget innebär detta ett bortfall av tillfälliga statsbidrag motsvarande 110 mnkr enbart för 2023. De tillfälliga stöden har gett skolområdena ekonomiska medel att temporärt utöka sin bemanning utöver nämndens tilldelade budget. Skolområdena behöver nu anpassa sin organisation till nämndens budgettilldelning utan pandemistöd och andra tillfälliga statsbidrag. Skolor vars elevantal eller socioekonomiska index förändras kan även behöva genomföra anpassningar för att möta det nya budgetutrymmet, vilket är en naturlig effekt av nämndens resursfördelningsmodell.

Förvaltningen ser ett utmanade ekonomiskt läge de kommande åren till följd av kraftigt stigande kostnader för lokaler samt generella prisökningar. Konjunkturinstitutet bedömer att Sverige går in i en recession under 2023 som håller i sig till 2026 vilket kan påverka skatteunderlaget negativt och således Göteborgs Stads förmåga att finansiera kostnadsökningar. För att förvaltningen ska kunna hantera kostnadsökningarna kommande år behöver skolområdena anpassa sin organisation utifrån tilldelad budget. Om inte anpassning sker under året tvingas förvaltningen att genomföra kraftiga åtgärder vilket kan leda till felprioriteringar och negativa konsekvenser för verksamheten.

Ekonomistyrning

Grundskolenämndens ekonomistyrning utgår från kommunallagens krav om god ekonomisk hushållning. God ekonomisk hushållning innebär att verksamhetens behov måste rymmas inom den ekonomiska ram som tilldelas nämnden av kommunfullmäktige, samtidigt som gällande lagstiftning, riktlinjer och uppsatta mål följs. I syfte att stödja verksamhetens utveckling och behov har nämnden en resursfördelningsmodell och organisationsstruktur som syftar till att skapa bärkraftiga skolområden.

Grundskolenämndens resursfördelningsmodell för grundskolan syftar till att fördela de ekonomiska resurserna till stadens skolor på ett sätt som tar hänsyn till elevernas socioekonomiska faktorer. Det finns på så sätt en strävan efter att modellen ska kompensera för skillnader i elevernas individuella förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och därmed skapa möjligheter för en mer likvärdig skola.

Resursfördelningsmodellen ställer således krav på att rektor anpassar skolorganisationen utifrån elevsammansättning och resurstilldelning, vilka kan förändras över tid.

Resursfördelningsmodellen är även utformad utifrån lagkrav på bidrag på lika villkor. Det innebär att fristående skolor ska kompenseras på motsvarande nivå om den kommunala verksamhetens kostnader överstiger tilldelade medel.

Under 2021 genomförde förvaltningen en stor omorganisation av skolenheterna. Syftet med den nya organiseringen var att skapa större och mer bärkraftiga skolområden som får bättre planeringsförutsättningar, utifrån ett effektivt användande av personella såväl som ekonomiska resurser. Den nya organisationen innebär såväl möjligheter som utmaningar för rektor att ta ansvar för sin inre organisation. Det tar tid för en ny organisation att implementeras fullt ut och förvaltning behöver fortsatt stödja och ansvarsutkräva utifrån rektors nya roll. Förvaltningen behöver fortsätta utveckla skolstrukturen i enlighet med skolenhetsutredningens principer för att skapa bärkraftiga skolor.

Bemanningsutveckling

Förvaltningen har succesivt ökat bemanningen sedan 2021. Ökningen har till stor del drivits av tillfälliga statsbidrag för att hantera den ökade sjukfrånvaron och arbetsbelastningen under covid-19-pandemin. Under 2022 beviljades nämnden mycket stora statsbidrag som generella pandemistöd och för att ge goda förutsättningar för att minska de negativa effekterna på elevers kunskapsutveckling och hälsa till följd av covid-19-pandemin. Den sammanlagda differensen mellan nämndens statsbidragsfinansiering mellan 2022 och 2023 kan grovt skattas till cirka 250 till 300 heltidstjänster. Under 2022 fick nämnden även andra tillfälliga statsbidrag som bidragit till ökad bemanning.

Andra satsningar med påverkan på förvaltningens bemanningsutveckling är nämndens plan för meningsfull fritid 2021-2022 och expansionen av grundsärskolan. Grundsärskolans expansion ses i sig som huvudförklaring till den stora relativa ökningen av elevassistenter och andra elevstödande roller (en ökning på 24 procent från april 2020 till april 2023). Samtidigt finns det fler bakomliggande orsaker som påverkat expansionen, såsom en ökande andel elever med särskilt stöd, utmaningar när det gäller trygghet och studiero samt ett ökat inslag av hot och våld i skolan.

Sammantaget kan förvaltningen konstatera att de senaste tre årens personalvolymutveckling inte varit hållbart finansierad och att det krävs en återgång till tidigare personalläge, trots att personalbudgeten för 2023 är större än 2022. De senaste årens tillfälliga ekonomiska tillskott i samband med flyktingmottagande, pandemipengar och tillfälliga politiska satsningar kan ha bidragit till en normalisering av bemanningsökning som lösning för skolans samtliga utmaningar.

Prognos utifrån åtgärdsplaner

Efter prognosen i mars hade 35 skolområden ekonomi i balans och en positiv helårsprognos på sammanlagt 16 mnkr. 44 skolområden hade en negativ prognos på minus 66 mnkr. Förvaltningen ser ännu inga starka samband mellan vilka skolområden som visar en ekonomi i balans respektive negativ prognos. Det finns skolor med underskott respektive ekonomi i balans inom respektive indexnivå och i samtliga utbildningsområden. Förvaltningen behöver dock fördjupa bilden av hur rektors förutsättningar påverkas utifrån den nya skolenhetsorganisationen.

Skolområdenas gemensamma helårsprognos är på minus 50 mnkr. Den negativa prognosen om 50 mnkr som lämnades vid delår mars utgör cirka 1 procent av utbildningsområdenas budget och 0,5 procent av hela förvaltningens budget. Om den negativa prognosen sätts i förhållande till avdelningarnas budget utgör underskottet cirka 20 procent. Åtgärdsplaner har tagits fram på skolområdes för att hantera underskottet. Det är viktigt att åtgärder genomförs så snart som möjligt, dels för att minska negativa

effekter av åtgärdsarbetet, dels för att förhindra att kostnader skjuts på framtidens elever. Utifrån nämndens resursfördelningsmodell skulle det krävas ett betydande tillskott på drygt 700 mnkr för att täcka de negativa prognoserna på skolområdesnivå.

Samtliga skolområden med en negativ prognos har tagit fram åtgärdsplaner för att utbildningsområdena tillsammans ska ha en ekonomi i balans. Huvudsakliga åtgärder är minskning av bemanning till höstterminen 2023.

Efter framtagna åtgärdsplaner lämnar utbildningsområdena tillsammans dock en negativ prognos på knappt 7 mnkr. Utbildningsområdena har fortsatt i uppdrag att arbeta för en ekonomi i balans vid årets slut. Förvaltningen som helhet lämnar dock en nollprognos genom möjligheten att nyttja den förvaltningsövergripande budgetposten, lednings- och styrningsbudget, för oförutsedda händelser på 10 mnkr.

Utbildningsområden	Resultat jan-mars 2023	Prognos mars 2023	Prognos utifrån åtgärdsplaner
Utbildningsområde Nordost	-16 771	-8 016	4 675
Utbildningsområde Centrum	-2 155	-6 027	198
Utbildningsområde Sydväst	-11 620	-12 006	0
Utbildningsområde Hisingen	-12 408	-23 828	-11 550
Summa, tkr	-42 954	-49 877	-6 677

Förvaltningens åtgärder för ekonomi i balans

Förvaltningens åtgärder avser skolområdesnivå. De skolor som idag har en högre bemanning än vad budget tillåter ska dels anpassa sin organisation utifrån tilldelad budget 2023, dels fortsätta arbeta med sin inre organisation för att nå en långsiktig organisering och kontinuitet. Ända sedan budget fastslogs ha det pågått ett åtgärdsarbete för att nå ekonomi i balans. Åtgärder innebär att skolområdena behöver anpassa bemanningen efter budget, vilket sammantaget innebär en minskning av cirka 500 tjänster under 2023.

Omfattning av åtgärder som ingår i skolornas åtgärdsplaner beskrivs i tabellen nedan. Beräknad effekt i höger kolumn avser endast åtgärder med anledning av prognosen i mars.

Åtgärder	Effekt innevarande år i tkr
Minskad bemanning	31 091
Restriktiv vikarieanskaffning*	2 632
Fler elever	2 657
Kompletteringsbudget	11 603
Minskade inköp	2 357
Avveckling skola**	1 383
Summa	51 723

* Beslut om vikarieanskaffning ska prövas av utbildningschef

** Enligt nämndbeslut den 22 november 2022, N609-4166/22.

Inför läsårsstart hösten 2023 kommer skolor inte bara behöva avveckla personal utan några behöver även rekrytera. Förvaltningsdirektören kommer att ha veckovis uppföljning utifrån bemanning och det interna matchningsarbetet. För att skapa nödvändig överblick och styrning ska samtliga rektorer som berörs av åtgärdsplaner arbeta i förvaltningens resursplaneringsverktyg.

Förvaltningen prognosticerar ett överskott på central nivå vilket kommer att nyttjas för att återställa den centrala budgeten för oförutsedda händelser, lednings- och styrningsbudget. Budget och prognos för avdelningarna beskrivs under avsnitten som beskriver möjliga kostnadsbesparingar på förvaltningsnivå.

Konsekvenser av åtgärdsarbete

En given konsekvens av åtgärderna är att berörda skolor behöver anpassa sin organisation utifrån budget vilket i varierad grad innebär färre medarbetare, framför allt gällande tidsbegränsade anställningar.

Förvaltningen bedömer att det finns risker för verksamheten i samband med åtgärdsarbetet eftersom det krävs en omställning av verksamheten. Därav är det viktigt att rektor tillsammans med sina medarbetare, ser över hur arbetsformer och organisation kan anpassas för att förhindra negativa effekter för elever och medarbete. Förvaltningen kommer att stötta rektor i syfte att ge rektor goda förutsättningar att anpassa sin verksamhet till gällande budget.

Den anpassning av skolenheternas bemanning som behövs för ekonomi i balans kommer främst ske genom naturliga avgångar, minskad bemanning av korttidsvikariat och intern matchning eller förflyttning. Anpassning av bemanning utifrån resursfördelningsmodell sker brett mot så gott som samtliga personalgrupper. Den tydligaste relativa reduktionen avser dock det nära elevstödet. Det är rimligt att anta att negativa konsekvenser kan följa av de åtgärder som behöver vidtas för att nå ekonomi i balans. Riskerna varierar dock mellan olika skolområden.

De största anpassningarna kommer att ske där bemanningsökningen varit som störst. Samtidigt finns det förhöjd risk under det aktiva åtgärdsarbetet då skolan behöver komma fram till nya arbetsformer. Det finns därmed risk att trygghet och studiero kan påverkas negativt på skolorna då lägre bemanning kan leda till social oro. Det kan även bli utmaningar med att säkerställa stöd till elever i behov av särskilt stöd. Färre vuxna kommer att dela skolans uppdrag och att det kan även ge en generell påverkan på övriga medarbetares arbetsbelastning, med därpå följande risk för ökad stress och sjukfrånvaro. Försämrade arbetsmiljö och negativ mediabevakning kan också påverka skolans och förvaltningens långsiktiga kompetensförsörjning genom ökad personalomsättning och minskad attraktivitet för läraryrket och grundskoleförvaltningen som arbetsgivare.

Om åtgärderna inte får förväntad effekt finns risk att fristående skolor behöver kompenseras, vilket ytterligare skulle öka underskottet och öka behov av kraftigare åtgärder längre fram.

Sammantaget visar nuläget av åtgärdsarbetet på vikten av att styra med långsiktiga planeringsförutsättningar för att bygga en hållbar skolorganisation med kontinuitet som är viktig i kvalitetsarbetet och för elevernas måloppfyllelse.

Redogörelse för uppdrag avseende möjliga kostnadsbesparingar avseende icke lagstadgad verksamhet

I samband med att nämnden behandlade delårsrapport mars 2023 fick förvaltningen två uppdrag att undersöka möjliga kostnadsbesparingar på central nivå. Förvaltningen fick även i uppdrag att införa anställningsstopp på förvaltningscentral nivå. Nedan redogör förvaltningen för respektive uppdrag. Besparingar på förvaltningscentral nivå skulle kunna nyttjas till att förstärka elevpengen utifrån resursfördelningsmodellen men behöver värderas både utifrån vilken effekt tillskottet skulle få på skolområdesnivå och vilka kvalitetsaspekter som det skulle innebära.

Uppdrag att på central förvaltningsnivå inte återbesätta naturliga avgångar och inte nyanställa under 2023 genom ett anställningsstopp. Avsteg från anställningsstopp görs i samråd med nämnden.

Central förvaltningsnivå definieras som centrala stödavdelningar och enheter samt utbildningschef, biträdande utbildningschef och administrativa tjänster kopplat till förvaltningsledningen. Anställningsstoppet avser inte centrala avdelningars verksamheter för måltid, lokalvård, vaktmästeri och kulturskolan. Rutin för anställningsstopp avseende extern rekrytering av tillsvidareanställningar och tidsbegränsade anställningar under perioden 2023-04-25 –2023-12-31 har stämts av med presidiet den 11 maj. I rutinen ges möjlighet till avsteg från anställningsstoppet efter behovsanalys och samråd med nämnd. Prövning genomförs utifrån bedömning av konsekvenser på förvaltningens uppdrag, styrning, lagefterlevnad och arbetsmiljö. Samråd med nämnd sker genom avstämning med presidiet i aktuella fall.

En översiktlig bedömning av kostnadsbesparingar visar att ett anställningsstopp skulle kunna ge besparingseffekt på omkring två mnkr för perioden april till december 2023, utöver avdelningarnas positiva marsprognos. Om inga ersättningsrekryteringar sker skulle anställningsstoppet dock få en större helårseffekt kommande år. Skattningen utgår från tidigare års avgångar och följande antaganden:

- Personalkategorierna och medellön för: administrativ personal, handläggare samt ledningsarbete.
- Skattad omsättning mellan fem och tio procent.
- Avgångar sker spritt över året och uppsägningstiden på tre månader förkortar effekten under 2023.
- Föräldraledigheter och sjukskrivningar hanteras oftast genom interna omprioriteringar.

Förvaltningen har en stödorganisation som bygger på att stödja rektor, exempelvis med juridiska frågor vid skolinspektionsärenden, inom verksamhetsutveckling samt genom kris- och kommunikationsstöd. Ett strikt anställningsstopp kan få stor betydande påverkan på stödavdelningarnas uppdrag gentemot kärnverksamheten. Troligtvis med påverkan på nämndens och förvaltningens ekonomi- och verksamhetsstyrning och därmed på verksamhetens förutsättningar för regelefterlevnad, effektivitet, arbetsmiljö och måluppfyllelse.

Förslag på kostnadsbesparingar på nivåer över skolenhetsnivå som inte bedöms nödvändiga för att fullgöra stadens lagstadgade uppdrag eller som inte bedöms vara direkt kostnadsbesparande

Sedan förvaltningen startades har det bedrivits ett arbete för att effektivisera såväl skolstruktur som den förvaltningsövergripande organisationen. Detta sker särskilt som del i nämndens planerings- och uppföljningsarbete, med tät koppling till stadens process för verksamhetsnomineringar. Utvecklingen speglas i kostnadsutveckling för den förvaltningscentrala avdelningsorganisationen, som har utvecklats från att utgöra cirka fyra procent till drygt två procent sedan förvaltningens start 2018. Förvaltningen kommer dock att behöva fortsätta se över såväl intern organisering och arbetssätt, som extern organisering i staden.

Som beskrivits ovan har budgetprocessen varit inriktad på att säkra en god elevpengsutveckling medan uppräknigen för centrala avdelningar har varit lägre. Nedan beskrivs avdelningarnas budget och prognos för 2023 samt förvaltningens budget för övergripande uppdrag, så som lokaler, köpta skolplatser, elevdatorer, IT-kostnader, skolkort och skolskjuts samt avtal med externa parter som Universeum, Slottskogsobservatoriet och Berättarministeriet.

Budget 2023 centrala avdelningar	Budget personalkostnader	Prognos mars 2023
Avdelningen för styrning och ledning	51 630	3 275
Avdelningen för kvalitet, samordning och utveckling, <i>exklusive kulturskola</i>	99 078	-1 014
HR-avdelningen	34 138	701
Avdelningen för ekonomi, lokalförsörjning och service, <i>exklusive måltid, lokalvård och vaktmästeri</i>	65 250	552
Summa	250 096	3 514

Uppdrag inklusive nämnd och förvaltningsledning	Budget 2023	Prognos mars 2023
Nämnd	1 644	0
Förvaltningsdirektör	27 934	0
Gemensamt *	77 189	13 362
Uppdrag Ekonomi, lokalförsörjning och service	1 552 955	0
Uppdrag HR	42 161	-2 000
Uppdrag Kommunikation	3 253	0
Uppdrag Styrning och ledning	1 535 594	-5 000
Uppdrag Kvalitet, samordning och utveckling	434 457	-10 000
Summa	3 647 253	-3 638

* Avsatta medel för riktade insatser till skolområden enligt verksamhetsplan 2023, lednings och styrningsbudget samt elevexpansion.

De negativa prognoserna gällande centrala uppdrag handlar främst om högre kostnader för stadeninterna tjänster så som IT och skolskjuts. Förvaltningen följer noggrant stadeninterna kostnader och kan behöva synliggöra utvecklingen ytterligare i samband med nästa års verksamhetsnominering. Den positiva prognosen på 13 mnkr avser framförallt ledning- och styrningsbudgeten för oförutsedda händelser.

De förvaltningscentrala avdelningarna prognosticerar ett positivt resultat som främst beror på att tjänster inte har återbesatts vid avgångar. Sammantaget ser förvaltningen små möjligheter att göra ytterligare kostnadsbesparingar utifrån uppdraget under 2023, främst eftersom externa avtal löper året ut och att staden har regler för anställningstrygghet. Under 2023 pågår dock arbete med att se över administrativa processer och uppdrag i syfte till att skapa mer effektiv administration. Förvaltningen kommer att behöva se över organisation som del i budgetprocessen inför 2024 och framåt utifrån nämndens ambition och uppdrag.

Förslag på kostnadsbesparingar genom att pausa de uppföljningar och aktiviteter kring nämndens egna planer och program under 2023 som inte bedöms ha direkt påverkan på stadens lagstadgade uppdrag.

I följande avsnitt beskrivs de styrdokument som grundskolenämnden beslutat om som innebär uppföljning eller annan typ av aktiviteter. Därefter följer ett resonemang om vad det skulle innebära i form av besparingar att pausa aktiviteter och uppdrag enligt förslaget.

Många av nämndens planer, program och riktlinjer utgör ett stöd för tillämpning av sådant som redan är reglerat i skollag, läroplaner och andra för nämndens verksamhet aktuella lagar. Att huvudmannen följer upp aktiviteter och resultat är en del av nämndens planering och uppföljning, tillika del av det lagstadgade uppdraget som huvudman enligt skollagen. Däremot kan ambitionsnivån behöva ses över som del i nämndens årliga aktualitetsprövning. Utöver nämndens styrande dokument ser förvaltningen att uppföljningen från kommunstyrelsen och kommunfullmäktige uppföljning gentemot nämnden innebär en hög grad av samordning och resurser, både på central nivå men även på skolnivå.

I somliga styrdokument tydliggörs grundskolenämndens ambition inom särskilda områden i form av särskilda strategier som ska genomföras av olika delar av organisationen, på huvudmannanivån respektive skolnivå. Intentionen är att stärka det arbete som bedrivs inom ramen för skolans ordinarie uppdrag enligt skollag och läroplan och samtidigt möta stadens målsättningar inom olika områden. Exempel på sådana styrande dokument är:

- Grundskoleförvaltningens riktlinje för delaktighet och inflytande för elever och vårdnadshavare,
- Grundskoleförvaltningens riktlinje för lärande och hållbar utveckling och ett systematiskt miljöarbete inom grundskolan,
- Grundskolenämndens riktlinje för en drogfri skola.
- Strategisk plan för digitalisering inom utbildningsområdet i Göteborgs Stad

Förvaltningen har samorganiserat ett antal specialistfunktioner som både arbetar med direkt stöd till skolorna och ansvarar för samordning och uppföljning som både följer av stadens centrala uppföljning och ambition inom områdena och efterfrågas av andra myndigheter. Förvaltningens bemanning och kompetens inom frågor som är stadenövergripande och går på tvärsen bör följa förvaltningens interna behov och stadens ambitionsnivå.

I de fall program, planer eller riktlinjer anger en ambitionsnivå som ligger utöver det nationella grunduppdraget eller det ansvar som åvilar nämndens verksamheter i egenskap av kommunal förvaltning skulle dessa kunna pausas till förmån för lagstadgad verksamhet. Att inte genomföra centrala aktiviteter eller uppföljningar som del av grundskolenämndens styrdokument väntas inte innebära betydande kostnadsbesparingar under 2023 men däremot att tjänstepersoners arbetstid istället kan riktas mot det direkta stödet till skolor. En risk är dock att förväntan om såväl aktiviteter som uppföljning inom området istället riktas direkt till skolnivå vilket kan ta lokala resurser i anspråk.

Ett exempel är internationella utbyten där Grundskolenämndens riktlinje för internationellt arbete anger inriktning och intentioner för de utbyten som skolor och andra funktioner inom förvaltningen har med partners i andra länder. De resor och utbyten som sker är i princip självfinansierande genom medel från EU och andra samarbetsorgan. Att minimera det administrativa stödet till skolorna i ansökningsförfarande och uppföljning väntas inte innebära några betydande kostnadsbesparingar 2023 men däremot utgöra hinder för skolornas möjlighet att delta i internationella utbyten.

Ett annat exempel är att nämnden i Grundskoleförvaltningens riktlinje för delaktighet och inflytande för elever och vårdnadshavare har satt en hög ambitionsnivå när det gäller arbetssätt för dialog och inflytande. Att avstå från att genomföra nämndens årliga dialog med elever och vårdnadshavare kan vara ett sätt att istället rikta tillgängliga resurser mot stödet direkt till skolorna för att utveckla förtroendefull dialog med elever och vårdnadshavare i enlighet med det som läroplanen anger.

Sammantaget ser förvaltningen små möjligheter att göra större kostnadsbesparingar utifrån uppdraget under 2023. Förvaltningen noterar dock att minskade antal politiska uppdrag från nämnden frigör arbetstid så att förvaltningen kan rikta fokus mot kärnuppdraget utifrån det systematiska kvalitetsarbetet. Sammantaget påverkar framtida planer, program och uppdrag förvaltningens behov av organisering och möjligheter att arbeta mer effektivt.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att arbetet med åtgärdsplaner kommer att leda till ekonomi i balans för förvaltningen som helhet. I ärendet beskrivs risker för negativa konsekvenser av åtgärdsarbetet, men förvaltningen bedömer att riskerna är betydligt större om planerade åtgärder inte genomförs enligt plan. Förvaltningen bedömer att det ekonomiska läget kommande år kan medföra behov av effektiviseringar och förändrad ambitionsnivå inom flera områden.

Förvaltningen bedömer att nämndens största möjlighet att fortsatt leverera kärnverksamhet av god kvalitet trots ett utmanande ekonomiskt läge är att fortsätta utveckla skolstrukturen i enlighet med skolenhetsutredningens principer.

Protokollsutdrag skickas till

Grundskoleförvaltningens ledningsgrupp

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Ulrica Johansson
Avdelningschef